

Zeeuws en en Nederlander

Over de vertegenwoordiging van burgers uit de provincie in het Haagse

Lezing ter gelegenheid van Zeeuws Diner in Nieuwspoor

03-10-2018

*Ze stonden nog te zwaaien
In het veel te kleine deurgat
Ik keek niet achterom:
Want wat voorbij is is voorbij...
Ik trek m'n voeten uit de klei
Er staat welkom op de deurmat
Maar dat is niets voor mij*

19 jaar geleden verliet ik de provincie waar ik geboren was om als eerste in mijn familie te gaan studeren. Op de manier die Pascal Jacobs, zanger van Blof, bezingt in het lied 'De Schaduw van de Brug' keek ik niet achterom. Ik wist immers toen ik mijn studiekeuze maakte dat voor politicologen de banen niet voor het oprapen lagen in het Zeeuwse.

Mijn vertrek naar de Randstad betekende echter niet dat ik mij niet langer Zeeuws voelde. Zelfs na 19 jaar vermeldt mijn twitter bio nog steeds met trots dat ik een Zeeuws meisje ben. Mijn regionale identiteit is, net als voor vele Nederlanders, een wezelijk onderdeel van wat politicologen en sociologen mijn samengestelde of 'composite identity' noemen. Een samenraapsel van identiteiten op basis van objectieve sociaaldemografische kenmerken – gender, gezinssamenstelling, leeftijd, opleidingsniveau, sexuele voorkeur, woonplaats – en subjectieve identificaties met groepen en gebieden. Zo kan een iemand zich tegelijkertijd Zeeuws, Nederlands en Europees voelen, zelfs als hij of zij als expat in New York werkt.

Er zijn aanwijzingen dat als gevolg van de globalisering en de toenemende uitholling van de natiestaat niet alleen nationale maar ook regionale identiteiten belangrijker worden.¹ Volgens sommige wetenschappers heeft dit in de Verenigde Staten geleid tot een revolte vanuit de regio's. Kathy Cramer beschrijft in haar boek 'The Politics of Resentment' hoe in staten als Wisconsin de voedingsbodem voor Trump bestaat uit het gevoel genegeerd en onbegrepen te worden door Washington. De antropologe Arie Hochschild komt in haar boek 'Strangers in their Own Land' tot gelijkaardige conclusies.

Uiteraard is Zeeland Wisconsin niet. Het is een provincie die bloeit als gevolg van het toerisme, die cultureel vooruitstrevend is met het Zeeland Nazomer Festival en Film by the Sea, die studenten over de wereld trekt door het Roosevelt University College, en waar de havens gonzen van de bedrijvigheid. Niettemin heeft een provincie als Zeeland - of Friesland, Groningen of Limburg - wel iets gemeen met Wisconsin. Het is een provincie op afstand, afstand van bestuurlijk-politieke, culturele en economische hart van Nederland. En een provincie die voor specifieke uitdagingen staat, zoals vergrijzing en bevolkingskrimp.²

Mijn medeonderzoekers en ik waren dan ook niet verbaasd toen wij in een recent onderzoeksproject aanwijzingen voor het bestaan van ressentiment in de periferie van Nederland. Niet verrassend is dat ressentiment het meest geprononceerd in Groningen. In die provincie geeft meer dan 80 procent van de bevolking aan gevoelens van wat wij in de Nederlandse context regionale frustratie zijn gaan noemen te hebben. Ook in Drente, Friesland, Limburg, en Zeeland is de regionale frustratie duidelijk herkenbaar. Van de Zeeuwen is 83 procent het eens met de stelling 'Politici in Den Haag zijn niet geïnteresseerd in mijn regio', 72 procent met de stelling 'De overheid heeft te weinig gedaan om de economische situatie in mijn regio te verbeteren' en 70 procent met de stelling 'Mensen in de rest van Nederland hebben te weinig waardering voor mensen uit mijn regio'. Ter vergelijking, in de Randstedelijke provincies liggen

¹ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1754-9469.2009.01064.x>

² Voor informatie over deze uitdagingen zie bijvoorbeeld <http://www.pbl.nl/onderwerpen/krimp> en <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/01/bevolking-in-bijna-kwart-van-gemeenten-gedaald>

deze percentages bijna allemaal onder de 40 procent.

Tabel 1

Regionale frustratie in Nederland

	Economie	Politiek	Waardering
Groningen	86,2%	88,4%	82,8%
Friesland	66,7%	78,2%	73,1%
Drenthe	70,5%	78,2%	75,6%
Overijssel	62,2%	75,7%	66,9%
Gelderland	51,4%	64,6%	43,6%
Utrecht	30,1%	36,5%	18,1%
Noord-Holland	36,8%	46,2%	28,4%
Zuid-Holland	39,5%	45,5%	27,0%
Zeeland	72,0%	82,6%	69,7%
Noord-Brabant	49,2%	61,2%	46,1%
Limburg	66,3%	77,7%	73,9%
Flevoland	45,8%	50,0%	50,8%

Bron: SCORE project data Universiteit van Amsterdam³

De oorzaken van deze frustratie zullen ongetwijfeld divers en complex zijn. Een van de hypothesen die mij aannemelijk lijkt is dat de frustratie deels verklaard kan worden door de gebrekkige descriptieve representatie van de meer perifere provincies in Den Haag. De meeste van de genoemde provincies leveren immers een beperkt aantal Kamerleden. Zeeland spant daarbij de kroon, want of men nu naar woonplaats of geboorteplaats kijkt, bij de start van deze Kamerperiode leverde de provincie slechts 2 Tweede Kamerleden.⁴ Ook wanneer het aantal inwoners van de provincie Zeeland

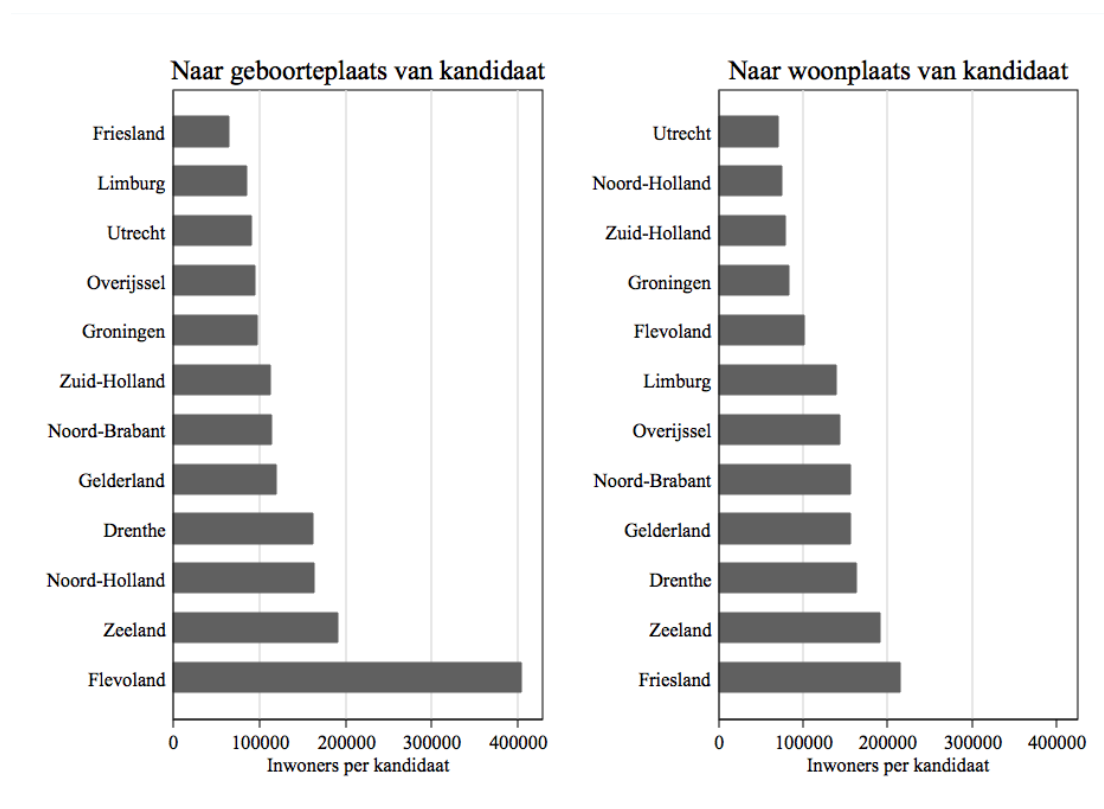
³ Economie: De overheid heeft te weinig gedaan om de economische situatie in mijn regio te verbeteren. Politiek: Politici in Den Haag zijn niet geïnteresseerd in mijn regio. Waardering: Mensen in de rest van Nederland hebben te weinig waardering voor mensen uit mijn regio. Antwoorden op 7-puntsschaal van 1 (“helemaal mee oneens”) tot 7 (“helemaal mee eens”).

⁴ Door het vertrek van Han ten Broeke en Alexander Pechtold uit de Tweede Kamer kwamen hier recent twee Kamerleden bij, waardoor de vertegenwoordiging van de provincie Zeeland naar

wordt meegewogen – het is immers de dunst bevolkte provincie van Nederland – is dit een klein aantal. Een Kamerlid uit Zeeland vertegenwoordigt ongeveer 200.000 inwoners, terwijl dit aantal voor een Kamerlid uit Utrecht ergens tussen de 70.000 en 90.000 inwoners ligt.⁵

Figuur 1

Aantal inwoners per kandidaat Kamerlid in 2017

Bron: <http://stukroodvlees.nl/regionale-afspiegeling-van-kandidaat-kamerleden/>

Aangezien de Provinciale Staten verkiezingen voor de deur staan lijkt het mij een goed moment om bij deze ondervertegenwoordiging stil te staan. De verkiezingen bieden bestuurders en politici een uitgelezen kans om de band tussen Den Haag en de provincies te versterken. Ze maken inzichtelijk welke thema's er in de provincies spelen, en laten zien met welke dilemma's bestuurders en politici ver van de Randstad geconfronteerd worden. De

inwonertal inmiddels gelijk is aan de provincies uit de Randstad. Historisch gezien is het aantal Kamerleden uit Zeeland en andere perifere provincies echter altijd laag geweest.

⁵ <http://stukroodvlees.nl/regionale-afspiegeling-van-kandidaat-kamerleden/>

verkiezingen draaien dus om meer, veel meer, dan de samenstelling van de Senaat.

Ik hoop dat dit diner een gelegenheid is om de band tussen provincie en randstad, tussen Zeeland en Den Haag, te verstevigen. Ik hoop echter ook dat het hier niet bij blijft en dat alle aanwezigen duurzame relaties zullen opbouwen de komende jaren. Om u hiertoe te inspireren wil ik graag afsluiten met een passage uit Omarm me, een bekend liefdeslied van Blof.

Hoe ver je gaat

Heeft met afstand niets te maken

Hoogstens met de tijd

En ik weet niet hoe het komt

Dat ik weg wil

Maar het treft me hard en zuiver

En het houdt hardnekkig stand

Dus hier sta ik

Met een uitgestoken hand